

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת וישלח תשפ"ד לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וועזן - גליון אלף שצ"ט

שיומשך מזה השפעות רוחניות, אבל איך יושפע מזה ברכאן דלתתא בעניני גשמיים. ומטו משמיה של הרה"ק מסלונים זצ"ל שאמר בשם הרה"ק רבי נח מלעכוויטש זצ"ל, כי בהיות שיש מצות תוספת שבת, להוסיף מחול על הקודש, ומקדושת השבת של ימות החול נשפע למטה השפעות גשמיים. והוסיף, לו היו האברכים שומעים לי, היו מאריכין להיות מהמאחרים לצאת מן השבת וממהרים לבוא, ואז היה להם שפע פרנסה בריוח (סיפורי הרמ"ח דף נה.).

וזהנה מבואר ברמב"ן (בראשית כוה) כי האבות הקדושים שמרו התורה כמי שאינו מצווה ועושה, רק בארץ ישראל, כי המצות משפט אלקי הארץ, ולכן יעקב בחוץ לארץ נשא שתי אחיות. אמנם ביוסף דרשו (ב"ר צב-ד) שהיה משמר את השבת אפילו במצרים, מפני שהיא שקולה כנגד כל המצות, לפי שהיא עדות על חידוש העולם. והיה עושה כן ללמד את בניו אמונת בריאת העולם, להוציא מלבם כוונת עבודה זרה ודיעות המצרים ע"ש. ואם כן גם יעקב אבינו בבית לבן בחוץ לארץ, קיים מצות שבת מטעם זה. וכיון דכל ברכאן ביומא שביעאה תליין, על כן זכה עבור זה לעשירות, כמאמרם (שבת קיט.) עשירים שבשאר ארצות במה הן זוכין, בשביל שמכבדין את השבת ע"ש. ועל ידי שמירת יום השבת זכה לברכות רוחניים, ובמה שהיה מן המאחרים לצאת מן השבת, זכה לברכות גשמיים של עשירות.

וזהו שהודיע יעקב לעשו, עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי, ולכאורה אין מציאות לאדם שיקיים כל התרי"ג מצות, כי יש שניתנו לכהנים, ויש לישראלים, ויש

בה תאמרון לאדוני לעשו, כה אמר עבדך יעקב, עם לבן גרתי ואחר עד עתה, ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה, ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך (לב-ה). ויש להבין איך ימצא חן בעיניו במה שמודיע לו ברכת ה' אשר אתו, ויהי לי שור וחמור וכו', הא עבור זה יצא הקצף של עשו עליו, שלקח ממנו ברכתו. וגם מה שהודיעו, עם לבן הרשע גרתי, ותרי"ג מצות שמרתי, במה יתרצה עשו בזה שימצא חן בעיניו.

ולזה"ל בפרשה, ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני (לב-ו). וברש"י הודה לי על הברכות שברכני אבי שעשו מערער עליהן ע"כ. ויאמר, לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל, כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל (לב-ט). וברש"י לא יאמר עוד שהברכות באו לך בעקבה וברמיה, כי אם בשררה ובגלוי פנים ע"כ. ויש להבין הלא זהו מציאות שהברכות באו לו ברמיה, שאמר יעקב אנכי עשו בכורך (כו-ט), ואם כן מהו כוונת המלאך שלא יאמרו עוד שבאו בעקבה וברמיה. גם הלשון כי שרית עם אלקים צריך ביאור, כי לא שררה נטל יעקב על המלאך, אלא ניצח המלאך שלא יוכל לפגוע בו.

ונראה כי על יום השבת קודש נאמר, ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו (בראשית ב-א). ואיתא בזוה"ק (ח"ב פח.) כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין. ולכאורה יש להבין הלא שבת יומא דנשמתינן (שם רה.), ויומא דאורייתא (שם ח"ג צה.), האדם דבוק בתורה ותפלה ושירות ותשבחות בעניני רוחניים, ושפיר מובן

ושפיר אין בה משום שכר שבת, דהוי בהבלעה, ושכרה הרבה מאד.

*

וייש לומר עוד, דהנה במכירת הבכורה ליעקב כתיב, ויאמר יעקב מכרה כיום את בכורתך לי, ויאמר עשו הנה אנכי הולך למות, ולמה זה לי בכורה (כה-לא). וביאר כ"ק אבא מארי זצ"ל בספרו ויאמר יהושע (פ' תולדות קז). בטעם שביקש לקנות ממנו את הבכורה. דהנה יום השבת הוא בבחינת בכור לששת ימי המעשה, על דרך שאומרים (בפיטו לכה דודי) לקראת שבת לכו ונלכה, כי היא מקור הברכה, מראש מקדם נסוכה, סוף מעשה במחשבה תחלה. ולכן ביקש יעקב אבינו, 'מכרה כיום את בכורתך', הוא יום השבת קודש המכונה בכור, שיהיה 'לי', כי יום זה נצרך לי לעבודת קוני לענג את השבת. ובאמת כיון שמכר לו את השבת, כבר נמכר לו על ידי זה את הכל, כי כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין. ובזה יובן מה שהתאונן עשו הרשע, שאמר (בראשית כז-לו) את בכורתך לקח והנה עתה לקח ברכתך, רצה לומר כיון שכבר 'את בכורתך לקח', שמכרת לי מאז את השבת, זה גרם לי 'והנה עתה לקח ברכתך', שנטל ממנו את כל טוב העולם הזה, דהרי כל השפעות השבוע יורדים ובאים ביום השבת קודש ע"כ.

ונרחיב קצת ביאור הדברים, דאיתא במדרש (ב"ר סג-יג) ויאמר יעקב מכרה כיום, אמר לו זבין לי חד יום מן דידך ע"כ. ופירשו המפרשים (שם) דאמרו חז"ל (תנא דבי אליהו זוטא יט) ויתרוצצו הבנים בקרבה (כה-כב), שהיו מתרוצצים ומריבים בנחלת שני עולמות, יעקב נטל לעצמו עולם הבא, ועשו עולם הזה ע"כ. ורצה יעקב לקנות מן עשו יום אחד על כל פנים מן חלקו, שיוכל להיות לו על כל פנים קצת מעולם הזה, והסכים על זה עשו. ושוב אמר לו מכרה כיום את בכורתך לי, כשם שאתה מוכר לי יום, מכור לי בכורתך ע"כ. וכיון שגם יום השבת יש בה בחינת בכורה, על כן בחר יעקב לקנות מעשו את יום השבת.

וייש לומר עוד רמז בטעם שבכור רומזת על שבת, כי הנה דינו של בכור שנוטל פי שנים בכל אשר ימצא לו (דברים כא-יז). וכתוב בספר המאור הגדול (פ' תצא) משמיה של הגר"א זצ"ל, שזה נרמז באותיות של בכר (חסר ו' כמו שנכתב

שתלויות בארץ. אך כוונתו שקיים מצוה שהיא שקולה כנגד כל המצות, והיינו מצות שבת, שאמר להם הקב"ה לישראל, אם תזכו לשמור שבת מעלה אני עליכם כאילו שמרתם כל המצות שבתורה (שמו"ר כה-יב). וכה תאמרון לאדוני לעשו, עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי, היינו שמירת שבת. ולא רק יום השבת לבד, אלא 'ואחר', הייתי מן המאחרים לצאת מן השבת, עד עתה, כן ניהגתי כל הימים מיום שבאתי ללבן עד עתה, ולכן זכיתי ויהי לי שור וחמור צאן ועבד וגו', כי זהו ברכת יום השבת שזוכין לעשירות. וכל מה שיש לי אינו מברכות אבי שברכני, ואינך כדאי לשנוא אותי על ברכות אביך.

*

והנה בספר דברי יצחק (אות כא) חקר על הא דהפליגו חז"ל בגודל שכרו של שומר שבת כהלכתו כדאיתא בגמרא (שבת קיח) ובשאר מקומות, הא הוי שכר שבת, ואסור לאדם ליטול שכר שבת (בבא מציעא נח), ובשולחן ערוך א"ח סימן רמה וסימן שו), וידוע דכל העולמות הם מתנהגים על פי דרך התורה, ואם כן איך יכולים לקבל שכר על שמירת שבת. ותירץ דכיון שהמצוה היא לזכור את יום השבת תמיד גם בששת ימי המעשה, נמצא דהוי שכר שבת בהבלעה דמותר. ולכן זכור ושומר בדיבור אחד נאמרו (ראש השנה כז), דשמור היא מצות שמירת שבת בעצם בעת בוא יום השבת, ואיך יצוה השי"ת לישראל מצוה כזאת אשר אי אפשר לבוא לידי קבלת פרס עבודה, על כן באותו דיבור עצמו אמר גם זכור, והוא לזכור את יום השבת בכל יום מימי השבוע, ואז יהיה ליום השבת שייכות עם ששת ימי המעשה, כדי שיהיה שכר שבת בהבלעה. ואם היו מצווים רק על שמור במיוחד, לא היה באפשרי ליתן שכר על מצוה זו דהוי שכר שבת, ולכן זכור ושומר בדיבור אחד נאמרו, דהוי כציווי אחד, ומצותה בין בחול ובין בשבת, והוי שפיר שכר שבת בהבלעה ויכולין ליהנות משכרו וכו"ל עכ"ד. (עיין בספר ולאשר אמר פ' יתרו עה"פ זכור).

ולפי מה שנתבאר יש להוסיף עוד, דכיון דיש מצוה של תוספת שבת, דהיינו שחוץ משביתת יום השבת עצמו יש לשבות קצת גם ביום הששי בכניסתו, וביום הראשון ביציאתו, אם כן הוי שביתת שבת עצמה בהבלעה,

את אשר מורה כוכב הלבנה). מאד"ם (מורה על דם וחרב ואבדון, והוא בגימטריא המ"ן אשר ביקש לאבד וכו') (מגלה עמוקות ואתחנן אופן רכא). והנה דם מילה הנמסר לישראל מבטל הוראתו). שבתא"י (מורה על ביטול ושבייתה וחושך, וקדושת השבת הנמסר לישראל מבטל אותו ולינצל מהם). וזה היה כוונת היוונים שרצו לבטל מישראל ג' מצות אלה, כדי שאחר כך ישלטו בישראל ג' כוכבים אלה, כל זה דברי הרב הנ"ל בשם ספר אור העינים ע"ש.

ובבני יששכר (כסלו ד-עד) הביא, ויבא יעקב שלם (לג-יח), כתב הרד"ק מהר"ש מאוסטורפאליע הי"ד (בספר ליקוטי שושנים בסופו אות כג), דכתב במורה, דשבעה כוכבי לכת שצ"ם חנכ"ל, ד' מהם מורים על הטובה, והם חנצ"ך (עשה למען נצח"ך, כן נ"ל). וג' להיפך, שבתאי (לגוף), לבנה (לתורה), מאדים (לממוץ). וזהו שנאמר ויבא יעקב של"ם נוטריקון ש'בתאי ל'בנה מ'אדים. וזהו שאמרו רז"ל נגד שבתאי שלם בגופו, נגד לבנה שלם בתורתו, נגד מאדים שלם בממונו ע"כ.

ולכך אמר יעקב לעשו, מה תועלת יש לך מיום השבת, הלא יום זה יהא לך לתוגה ויגון ומרה שחורה, ומה איכפת לך למוכרו לו, הלא הוי זה נהנה וזה לא חסר. ועל כן הסכים עשו למכור לו יום הזה, ואמר ליעקב הנה אנכי הולך למות (כה-לב), יום של תוגה ומכאוב ועצבון, בלי תענוגי עולם, זהו כמו שאנכי הולך למות, ולמה זה לי בכורה, ומוכן אני למכור לך הבכורה של שבת עבור נזיד עדשים. ומעתה אין לעשו תביעה על מה שחלקו עצמם בשני עולמות, ויעקב לקח לו עולם הבא, ומה לו לברכות עולם הזה. כי הלא הוא מכר ליעקב את יום השבת, ובוזה זכה לכל ברכאן של ימות השבוע דביומא שביעאה תליין.

*

והנה על ידי שמירת שבת של יעקב, זכה לכל ברכות עולם הזה גם מצד אחר, דהנה אמרו חז"ל (שבת קיט:): כל האומר ויכולו וכו' כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית. והוא לכאורה דבר מתמיה לומר כזאת. וביאר באור החיים הק' (בראשית ב-ג), כי השי"ת לא ברא רק ששת ימים, ושוב ברא את יום השבת, ושוב על ידי שומרי מצותיו קדושת יום השבת נברא שוב ששת ימים, וכן עד סוף כל הדורות. ואילו יצוייר ח"ו שלא היה שומר שבת בעולם היה מתבטל העולם. וזהו שאמר הכתוב, כי ששת ימים עשה ה'

בתורה), כי אות א' הוא אחד במספר, ואות ב' הוא כפול ומספרו שנים. מה שאין כן בכל האותיות אחר זה עד אות כ' שהוא כפל היו"ד, ושוב אין בכל האותיות אחר זה עד אות ר' שהוא כפל הקו"ף. ואם כן אותיות 'בכר' הם פי שנים מהאותיות הקודמות ע"כ. ונראה דלכן גם שפע האדם נקרא 'ברכה' (כמו אותיות ברה), כי זהו ענינו של ברכה, שיתוסף לו תמיד כפליים ממה שיש לו, כמו האותיות של 'ברך'.

ועל דרך זה מצינו בשבת, דאיתא בילקוט (פ' בשלח רסא), ראו כי ה' נתן לכם השבת (שמות טז-כט), כל עסקה של שבת כפול, עומרה כפול שנאמר (שם טז-כב) שני העומר לאחד. קרבנה כפול שנאמר (במדבר כח-ט) וביום השבת שני כבשים וגו'. ענשה כפול וכו', מתן שכרה כפול וכו', אזהרותיה כפולות שנאמר (שמות כ-ז) זכור את יום השבת, וכתוב (דברים ה-יב) שמור את יום השבת. מזמורה כפול שנאמר (תהלים צב-א) מזמור שיר ליום השבת ע"כ. ומעתה גם ענינה של שבת נרמזת בתיבת בכורה שאותיותיה כפולות, שגם ענינה של שבת כפולות. והיא בחינת בכורה, כי מראש מקדם נסוכה סוף מעשה במחשבה תחלה.

ומעתה שקנה יעקב מעשו יום אחד מימי השבוע, ובחר בהבכורה שהיא יום השבת, וכל ברכאן ביומא שביעאה תליין, הרי בזה זכה לברכה בכל ימי השבוע, כי השבת משפיע השפע לכל השבוע. ונראה כי יעקב שכנע את עשו למסור לו יום השבת, על פי מה דאיתא ביערות דבש (ח"ב דרוש ג) דחכמי התולדות אומרים, כי משפט יום השבת לפי הנהגת כוכב ומזל שבתאי, להיות בה עצב ותוגה ויגון וצער ומכאובות. וכאשר באמת נוצרים קדמונים שהיו בקיאים בטיב גזירת הכוכבים, יסדו יום שבת ליום צום ועינוי, ומוחים מבלי לשמוח בו כלל ע"כ. ובדבש לפי (מערכת שלב) דזהו שאנו אומרים בתפלה, גם במנוחתו לא ישכנו ערלים, שלא יש להם בו מנוחה ע"כ.

ובספר בני יששכר (ראש חודש ב-ו) הביא מספר דבש לפי מהחיד"א (מערכת ח-ז), חודש שבת מילה, ציונו השי"ת ברחמיו לבטל הוראת ג' כוכבים המורים על רעות לשונאי ישראל. לבנה (ידוע חסרון הלבנה מורה על ישראל (סוכה כט)), וכו'. והנה קידוש החודש הנמסר לישראל מבטל כל הרעות

(שמות כ"א), ולא כתיב בששת, להורות אשר השי"ת לא ברא רק ששת ימים, ושומרי מצותיו יום השבת בקדושת היום נברא עוד ששת ימים, וכן כל ימות עולם. נמצא השומר שבת ואומר ויכולו כאילו נעשה שותף וכו', שבאמת הוא כעין שותף, שהשי"ת ברא ששת ימים, וזה על ידי שמירתו ואמירתו בכח קדושת היום בורא גם כן ששת ימים ע"ש.

ועל פי זה כתב בבני יששכר (שבת ט"א) לבאר מה שאמרו בגמרא (פסחים סח:) הכל מודים בשבת דבעינן לכם, ליהנות מן תענוגי העולם הזה, דעל ידי השבת כל העולם הזה גם כן לנו הוא, להיות שאנחנו מצילים העולם, כי השי"ת לא ברא רק ששת ימים, וברא השבת, ובראו בכח זה שעל ידי שומרי שבת תתחדש בכל פעם ויבראו עוד ששת ימים, כן הוא בכל זמן ועידן, ואילו יצוייר ח"ו באיזה זמן מן הזמנים שאין בעולם שומר שבת היה חוזר העולם לתהו ובהו. ואם כן לא קשה האיך אנחנו נהנים מן העולם הזה, הלא יעקב ועשו חלקו העולם הזה והעולם הבא, ונפל הגורל של עולם הבא ליעקב, ועולם הזה הוא של עשו, והאיך אנחנו נהנים מן העולם הזה. דהא קיימא לן להלכה בתורה שבעל פה (בבא מציעא כד.) המציל מזוטו של ים ומשולוליתו של נהר לעצמו הציל (כיון שהוא כבר במקום סכנה), על כן כיון שישראל מצילים בכל שבת את העולם מן הסכנה, לעצמם מצילים, וגם העולם הזה שלהם הם, על כן הכל מודים בשבת דבעינן לכם, ליהנות מן העולם הזה ע"כ.

ומעתה גם אחר שחלקו יעקב ועשו בשני עולמות, ועשו זכה לעולם הזה, (וכמו כן אם היה עשו מקבל הברכות מיצחק משמני הארץ ורוב דגן ותירוש), עם כל זה שייך הכל ליעקב שמציל מזוטו של ים, כי בשמירת שבת נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, ויעקב נעשה שר העולם ביחד עם הקב"ה כביכול, הקב"ה בראה ויעקב מקיימה, וממילא כל הארץ ומלואה זכה בהם יעקב. ואין ברכת עולם הזה של יעקב על ידי שקיבל הברכות מיצחק אביו בערמה, אלא גם אם יצחק היה מוסר ברכתו לעשו, זוכה בהם יעקב מזוטו של ים.

והיוצא לנו מזה, כי בשמירת שבת זכה יעקב לברכות עולם הזה מתרי טעמי. חדא, כי הוא זוכה בכל נכסי עשו כמציל מזוטו של ים. שנית, כי עשו מכר לו את יום השבת, וכל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין. ועל זה ביקש יעקב משרו של עשו שיודה על הברכות שמגיע לו הכל מדין. ולכן כאשר בירכו שרו של עשו והודה לו על הברכות, אמר לו, לא יעקב יאמר עוד שמך, שברכות עולם הזה שיש לך באו בעקבה וברמיה, שלקחם מעשו, אלא ברכות עולם הזה מגיע לך מצד הדין, כי שרית עם אלקים ועם אנשים, הן מצד שאתה שותף בבריאת העולם עם האלקים, שעל ידי שמירת שבת מקיים העולם, וזוכה מזוטו של ים, והן מצד כי שרית עם אנשים, שמכר לך עשו את יום השבת, ובוזה זכה לכל ברכות העולם הזה שנשפעים מיום השבת.

וזהו שאמר הכתוב בשכרו של שמירת שבת (ישעיה נח"ג) אם תשיב משבת רגלך וגו', מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר, אז תתענג על ה', והרכבתיך על במתי ארץ, והאכלתיך נחלת יעקב אביך דייקא, כי באמת יעקב ועשו חילקו נחלת שני עולמות, ונחלת יעקב היא רק עולם הבא, ועולם הזה היא נחלת עשו. אבל על ידי שמירת שבת זכה יעקב גם לחלקו של עשו, וגם ברכות עולם הזה נעשה נחלת יעקב, דעל ידי שמירת שבת זכה יעקב ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה, וזכה יעקב לנחול שני עולמות.

ואמרו חז"ל (שבת קיח:) שנותנין לו נחלה בלי מצרים, שנאמר והאכלתיך נחלת יעקב נולא נחלת אברהם ויצחק], שיעקב זכה לנחלה בלי מצרים וכו' ע"ש. ויש לומר דגם מתחלה כאשר חלקו עשו ויעקב בנחלת שני עולמות, וקיבל יעקב נחלת עולם הבא, עם כל זה כדי חיותו בעולם הזה בודאי שניתן ליעקב, כדי שיוכל להגיע לחיי עולם הבא, והיה אז נחלת יעקב בעולם הזה בגבולים ומצרים, כדי חיותו. אבל על ידי שמירת שבת זכה לכל העולם הזה כולו, כמציל מזוטו של ים, והוי נחלת יעקב בלי מצרים.

הגליון הזה נתנדב על ידי

מוה"ר ר' יצחק דייטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעוננו באירוסיו בנו למול טוב	מוה"ר ר' חיים ראובן ברא ביער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעוננו באירוסיו בתו למול טוב	מוה"ר ר' שמואל אהרן שעכטער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעוננו באירוסיו בתו למול טוב	מוה"ר ר' לוי מייזל גראס הי"ו לרגל השמחה השרויה במעוננו באירוסיו בנו למול טוב	מוה"ר ר' יואל רובין הי"ו לרגל השמחה השרויה במעוננו באירוסיו בנו למול טוב	מוה"ר ר' דוד גלובער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעוננו באירוסיו בנו למול טוב	מוה"ר ר' לייב האפסמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעוננו באירוסיו בנו למול טוב
--	---	---	--	--	--	--